

SÄRLINGAR OCH ANDRA PÅ LAGMANSÖN

Bland dem som avvek från andra var Kristina Jonsson som bodde i Stordalen, en by intill Lagmansön, men var så nära intill att de utgjorde samma by. Här Hon bodde hon ensam i en bruksstuga och därifrån skötte hon sin egen ladugård omkring 100 m bort i byn med ett 10-tal kor och getter. Där tillbringade hon mesta tiden med djuren som hon följde på skogen och efter vägarna. När vi lagmansöpojkar var på väg till Bergeforsen visste vi att vi skulle möta Kristina och hennes kor och getter på vägen snyggt i rad på vänstra sidan. Det var nu vänstertrafik i landet. Detta kunde vara ganska sena kvällar när de var på väg hem till ladugården i Stordalen.

Detta var på femtitalet och sextitalet och vi var ett antal pojkar i uppväxten som fann vägen kort till nöjena. Det var speciellt Folkets Park i Bergefosen och danspaviljongen där som attraherade och dit drogs man av dansen inne och utsikten utifrån genom öppna fönster. När dansen slutade klockan 12 drog alla iväg också lagmansöpojkar på sina cyklar. Och mycket riktigt, någonstans på skogen kunde man ännu finna Kristina med sina kreatur på väg hemåt, nu i skymningen eller tillagande mörkret. Sommarljus var det bara i midsommartid.

En förändring kom fram mot 70-talet. Man kom utifrån världen och man liksom förväntade sig att möta Kristina och djuren på skogen där - men de fanns inte. Det var liksom en tomhet som fanns där och funnits där alltid, men fyllts med Kristina och hennes djur. Nu plösligt var de borta och med dem en idyll som varit. Och om man spör de nya grannarna har de ingen aning om vad som en gång varit

***Kristina och hennes kor och getter på vägen genom skogen
mol Bergeforsen.***

-

Martin Bergström

En vacker sommardag 1932 sitter de två bröderna Olle och Sigurd på stora trappan till huset och ser en liten minilastbil köra fram till huset och stanna där alldeles till höger om dem. Det var stenhuggaren Martin Bergström som anlant för att bosätta sig på Lagmansön och bli stenhuggare där. Om det var överenskommet med Nestor Lidin tidigare eller skedde spontant vet vi ingenting om men Bergström kom för att bo hos Lidins. Där fanns en lillkammare strax innanför stora dörren och dit flyttade han med sitt lilla medhavda pick och pack.

Hur detta kom sig vet nu ingen men Lidins tog emot denne ensamstående stenhuggare och lät honom bosätta sig i ett rum som varken hade väggar eller tak och inte var inredd för någon att bo i. Hur han klarade det är svårt att förstå men han fann sig att ligga på ett trägolv och ha sina saker spridda runt omkring, Detta var otroligt roligt för de tvåpojkena som klättrade upppå em stege och tittade ner på gubben och hans saker och vad han företog sig. Denna insyn störde honom tydligen inte. Barn som leker tycktes han tänka.

Men Bergström hade inte kommit för just för att som turist uppleva livet i ett ofärdigt hus med två små nyfykna barn.

Han hade hört om bergen på Lagmansön och förekomsten av granit i

dem. Det var dessa förekomster av granit som gav Bergström idén att finna denna by långt bort från hans Bohuslän där han hörde hemma. Hur han sedan ordnat resan som ledde till målet vet väl ingen, och minilastbilen var väl hyrd till exempel i Sundsvall. Det ledde fram till Nestor Lidins halvt nybyggda gård. där han fann husly och en utgångspunkt för sina vidare planer.

Nu var det bara ett stenkast från Nestor Lidins till Axel Öhlund och hans stenhuggarverksamhet och det vore naturligt att kontakt togs mellan två stenhuggare. Det gjordes nog men vi har inga direkta bevis för det. Vad vi vet är att Bergström och Öhlund från första dag inte kom överens och att Bergström snart kom att vända sitt intresse till nästa berg i östlig riktning och som tillhörde Hjalmar Nilsson. Detta var bara ett hundtatal meter mellan bergen. Det innehöll också granit och det passade Bergström. Slutet blev att Bergström snart upprättade sitt huggeriarbete till Nilssonsberget så nära Öhlandska huggeriet i öst som han kunde komma. Öhlund och Bergström möttes sällan och det utbyttes inte alltid nämliga ord vid dessa tillfällen.

Den stora skillnaden mellan dem var väl att Öhlund alltid hade nedhjälpare medan Bergström arbetade ensam. I smyg betraktade de varandras arbeten och kom med kommentarer på ömson lagmansösmål eller på bohuslänssmål. Öhlund hade också vidare intressen medan Bergström höll sig mest till gravstenar och minnesmärken.

Sommaren gick snabbt och det blev kallt i rummet hos Lidins. Det blev tid för ett varmare husrum och det fanns hos Reinholz blott tre hus längre ner i byn. Det fanns en

bruksstuga där Bergström var välkommen att flytta in. Detta blev hans bostad på Lagmansön tills han kom ill ålderdomshemmet i Indal på gamla dar.

Minnen från denna stentid ugör Axel Öhlunds stenstolpar som inhägnar forngraven på östra Lagmansön och den stora minessten huggen av Martin Bergström som finns på Norra Stadsberet i Sundsvall. Allt igranit. Speciellt minnesnärke utgör en ganska hög icke helt färdig gravsten vid ingången till Nilssonsberget, Må den stå kvar.

Danielssons

Var socken hade sina torpare och fattiga ävenså Lagmansön. Yttersta fattigdom uppvisade många gånger de skogstorpare som etablerat sig kilometervis bort från byn de tillhörde. På Lagmansön var det egentligen blott Tjärnbodarna närmare kilometern från byn som räknades som skogstorp. Det beboddes i seklets början av Danielssons.

Oförsolig ovänskap skilde dem åt och både herr och fru Danielsson tog sin tillflykt till de mera etablerade torparna i huvudbyn. Herr Danielsson fann sin tillflykt hos Sellgrens i en bruksstuga och där var han behjälplig på olika sätt. Bland annat tog han hand om vedhuggningen och aldrig behövde man se denff vedboden tom. Vältravad ved fyllde den från botten upp. Han var en fin man som läste Såningsmannen som jag kom med varje vecka.

Fru Danielsson fick sin tillflykt tiii Johan Sjödins bruksstuga där hon gömdes undan världen. och talades om som Mor

Danielsson. Man såg henne aldrig och trots att det var bara ett stenkast mellan var de bodde, möttes de aldrig igen, sägs det.

Gustav Andersson

Efter Danielssons kom Gustav Anderssons till Tjörbodarna. Vad förde som lockade honom dit vet ingen. Att det fanns fisk i sjöarna och bär i skogarna var kanske anledningen. Men man undrade.

Andersson var västgöte och det måste ha funnits andra alternativ på vägen från Västergötland. Det gick väl bra en tid och man inrättade sig med kvarn och hus. Andersson blev en välsedd lagmansöbo och tog del i byarbetet.

Mest ihågkommen är Andersson för att Lagmansön fick ordnad postgång. Tidigare post hade blott distribuerats av den som händelsevis kom kon forbi Mia och posten i Bergeforsen då den var öppen och sen var postbärare, vilket kunde betyda att post kunde nå fram eller aldrig. Andersson ordnade att post kom var eftermiddag med buss vid 17 o'clock och utåtgående post med återvändande buss en timme senare. Andersson ordnade sedan med postlådor för alla byborna som radades och numrerades på Reinholz loge vid vägen. En postordning som bestått.

Andersson beklagade sig aldrig men någon gång kom det som när han sade , "Jad har burit," och så pekade han på symaskinen i huset.

Till slut blev livet för tungt och inte minst för barnen somhunnit bli tre. De flyttade in till Sunsvallsområdet. och

där lär de finnas än.

*Kärnbodarna är tomt och sedermera blivit överuxet sedan
huset brunnit ned.*

ßß